

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körut 18.

Főszerkesztő: Felelős szerkesztő: Kiadja:
VÉSZI JÓZSEF. BRAUNSÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 írt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A király beszéde.

Budapest, május 13.

Három hónapja, hogy a király legutóbb fogadta a delegációkat. A monarchia politikai helyzete azóta nem változott s mikor a király ma megint beszélt az ő népéhez, az alkotmányos szokásnak hódolt, de a politikáról rövidre foghatta szavait.

S mégis kicsendült valami friss, örvendetes hang beszédéből. A berlini ülékezések hatása még sokkal frissebb a királyban, sem-hogy sablonos szavakkal tudott volna azoknak a kapcsolatok megerősödéséről beszélni, melyek minket szövetségeseinkhez, de az európai beke minden tényezőjéhez fűznek. Mintha Berlinben *többen* is lettek volna jelen, mint amennyiről a hivatalos tudósítások beszélték! Mintha a berlini ünnep után nemcsak a hármass szövetség megerősödéséről, de egyébről is lehetne beszélni! Nem kerülheti el ugyanis a világ figyelmét, hogy a király a berlini találkozás lélekemelő voltának hangsúlyozta mellett ezáltal erősebben hangsúlyozta azt a kitünő viszonyt, melyben az összes hatalmakhoz állunk s azt a folytonos egyetértést, melyet a Kelet minden kérdésére nézve az orosz birodalommal ápolunk. Ugy kell lenni, hogy nemcsak a hármasszövetség erősödött, de minden irányban megszilárdult az a barátságos viszony, mely a békességnek legjobb biztosítója. S ez a tudat teszi frissé és örvendetessé a különben rövid királyi beszéd hangját.

Hogy pedig egyébként a király nem kívánt ezáltal a delegáció munkaanyagáról részletesebben nyilatkozni, senkit sem lephet meg. A delegációra nem várnak most új feladatokat

s ami lebonyolításra szorul, legnagyobb részt régebben megkezdett munka. Többször nyilatkozott már róluk a király s tájékoztatva van róluk a közvélemény is. Ha pedig még kellett volna a magyar nemzetnek megnyugtatót abban az irányban, hogy a közös terhekből Magyarországra eső rész mértékességében nem fog hiányozni a köteles óvatosság: hát ezt is meghozta a mai nap. Mert a király a cercele alkalmával elsőnek szólította meg Szilágyi Dezsőt és gratulált neki ahhoz a beszédhez, melyben a magyar delegáció hódolatát tolmácsolta a trón előtt. Ez a beszéd pedig nem volt hétköznapi hódolat. Sőt azzal az erővel és világossággal, mely Szilágyi Dezső minden nyilatkozatát jellemzi, meg voltak benne jelölve a szigorú korlátok, melyek közt a magyar delegáció a monarchia nemzetközi súlyának megadhatja a szükséges eszközöket. S e korlátok közt Szilágyi Dezső kétszer is hangsúlyozta, hogy a magyar állam belső fejlődését s az ország politikai és gazdasági erősödését a delegációnak sem szabad szem elől tévesztenie.

A király gratulált ehhez a beszédhez s megnyugodhatik benne a nemzet is. Mert ha a magyar delegáció szigorúan respektálni fogja az így szentesített korlátokat, viszont a nemzetnek sincs oka megtagadni azokat az eszközöket, melyek a monarchia nemzetközi súlyát odáig emelték, hogy a király ma örömmel és bizalommal beszélhetett a jövőről. Áldozatokat mindig kell hozni és a nemzet legfőbb kettőt követelhet: hogy el tudja viselni az áldozatokat s hogy ne hozza őket hiába. A királyi beszéde pedig éppen erről biztosít . . .

*

A delegációk fogadtatása.

Ma délelben fogadta a király a delegációkat a királyi várakban a szokásos szertartások mellett. 12 órakor történt az osztrák delegáció fogadtatása, amely alkalommal Traun-Abensberg gróf főkamarsmester asszisztált.

(A magyar delegáció.)

A magyar delegátusokat déli 1 órakor fogadta ő felsége. A delegáció tagjai előzőleg a főrendiház üléstermében gyűltek össze, ahol Szilágyi Dezső elnök közölte velük ő felségéhez intézendő beszédét, majd a királyi várakba hajtottak. Apponyi Lajos gróf, magyarországi udvarnagya a kihallgatási terembe vezette a delegátusokat, akik a trón körül félkörben foglaltak állást.

A kihallgatási teremben már előbb megjelentek gróf Goluchowski, báró Krieghammer és Kállay Béni közös miniszterek, valamint gróf Andrássy Aladár m. kir. főkamarsmester és báró Piret, a cs. és kir. trabant-testőrség kapitánya. (Gróf Pálffy, a m. kir. testőrség kapitánya jelenleg külföldi uton van.)

Miután gróf Andrássy Aladár megtette jelentését, pontban egy órakor megjelent a teremben ő felsége, akit a jelenlévők lelkes éljenzéssel üdvözöltek.

Ő felsége erre a trónszék előtti emelvényre ment. Az emelvényről balra állott Széll Kálmán miniszterelnök, tovább balra a közös miniszterek, a miniszterelnök mögött gróf Paar lovassági tábornok főhadsegéd és báró Piret; az emelvényről jobbra gróf Apponyi Lajos, magyarországi udvarnagya és a szolgálatban levő szárnysegéd állottak.

Erre előlépett Szilágyi Dezső, a delegáció elnöke és a következő beszédet intézte ő felségéhez:

„Felséges császár és apostoli király! Legkegyelmesebb urunk!

A magyar országos bizottság, mielőtt alkotmányos munkásságát megkezdendé, megjelenik felséged előtt, hogy legmélyebb hódolatát be-

REGÉNY.

ÚJ FÖLD

Írta: KNUT HAMSUN

Mikor megírta a levelet, még egyszer átvastag Agota sorait. El akarta tépni, azután elégetni, de aztán mégis csak meggondolta a dolgot s a levelet az asztalra tette. Mégis csak ő írta, ő. Aztán ez az utolsó levele, amelyet kicsi ujjával írt, itt vastagon fogott a toll, bizonyosan újra bemártotta, itt már vékonyabban fogott. Nekí, Henriksen Olenak írták ezt a levelet, talán este, mikor mindenki aludt már s ő, egyedül ült az asztalnál és írt. És ő rá gondolt.

A gyűrűt újból kivette a selyempapírból s sokáig, hosszan nézte. Megbánta már, hogy elveszítette lelke egyensúlyát s szerette volna visszavonni haragos szavait:

— Isten veled Agota! Isten veled . . .
És eltette a levelet a többi közé.

VI.

Ole most újra munkához látott: szorgalmas volt, mint mindig s majd minden idejét irodájában töltötte. Ugyan minek emésztette így magát? Lefogyott, pillantása fáradt volt és álmos, sohasem pihent. Hetekig ki sem mozdult irodájából és raktárából. Senki sem mondhatta, hogy leütötte a bánat s hogy el van keseredve, mert abbamaradt a házassága. Az üzlet pedig virágzott.

Ole egyre fogyott, lesaványodott. És ezt a munka okozta, csak a munka, semmi más nem

okozhatta. Mikor Angliából visszatért, nagyon sok dolog volt elintézetlen; meg is magyarázta Tidemandnak. Hogy az ember el sem hinné, mennyi elintézetlen dolog volt itt ebben az üzletben. Most már, no hiszen most már csak elbirja az ember, mert a legnagyobb része rendben van már s maholnap már megengedheti magának azt is, hogy ithagyja az üzletet egy pár órára s kimegy, körülnéz, egy kissé szórakozik. A színházban is úgy hallja, jó darabot adnak most s a cirkusz is eljön nemsokára. Oh, ne higye senki, hogy látogta a fejt.

Magával vitte Tidemandot is, együtt mentek a színházba, Tivoliiba, esténként hosszú sétákat végeztek, tóviról hegyre megbeszéltek a thorahusi cserző vállalatot s elhatározták, hogy tavasszal már meg is kezdik azépítést. Ole beleegyezett a kátrányfőzésbe is, sőt sokkal buzgóbban foglalkozott a gondolatokkal, mint Tidemand. Általában olyan nagy hévvel vetette magát az üzlet gondjaiba, hogy senkinek sem jutott volna eszébe az, hogy ez az ember szomorkodik. Agotáról pedig sohasem beszélt, még a nevét sem ejtette ki soha. Ez a lány meghalt.

De azért még mindig nagyon sovány volt Ole és a szeméi is nagyon besüppedtek voltak. Végre is azt mondta, hogy az utazás az oka, az viselte meg, meghűlt a fedélzetten. De most már érzi, hogy nemsokára el fog múlni a betegsége, hisz az egész dolog csak idő kérdése.

— Hogy vagy? kérdezte Tidemand.

— En? Oh kitünően érzem magamat — felelt Ole. Hát te?

És Tidemand is jól érezte magát. Persze a körülményekhez képest. Tidemand az utóbbi napokban visszafogadta régi szakácsnőjét s most megint otthon étkezett; ezt már két év óta nem tette. A lakás nagyon kietlen volt, az ebédlő tulságosan tágas, a székek pedig üresen álltak az asztal körül. A gyermekek azonban vígan voltak s hangos lármájuk telverte a ház esendjét. Olykor még az

irodába is behallatszott a gyermek-sikoly. Vad gyerekek voltak ezek az édes kis gyerekek.

Gyakran zavarták Tidemandot munkájában. Mikor kacagásuk vagy síkoltásuk elhatolt az irodáig, vagy ha apró lábaik tipegését hallotta Tidemand, azonnal letette a tollat s valami frügy alatt a lakásba sietett. Néhány perc múlva visszatért s mint valami hős, újból nagy elszántsággal állt neki a tenger sok írásnak, könyvnek és számlának . . . Igen, Tidemandnak virágzott az üzlete. Akárhogy is, de nem mondhat egyebet, mint azt, hogy jóra fordult minden.

— Ugy hiszem — mondta Ole — Angliában volna helye egy kis norvég sajtnak. Beszéltem egy pár ottani céggel, mind azt mondták, hogy használhatják, ha szép fehér kecskesajtot küldünk. Miért ne készíthetnénk mi normandi sajtot? Semmi más, mint aludt tej. Csak a szállítási képességét kellene kiismernünk és . . .

Ezt, igen ezt találta ki ez a zaklatott ember. Ezt, hogy Angliába sajtot is lehetne exportálni. Aztán egy kissé idegesen, lázasan mondta el, hogy a valdres magaslatokban lehetne egy ötszáz darab legelő kecskenyájuk, aztán meg majorságuk svajci mintára, sajt kicsinyben, export nagyban. Szemei a távolba meredtek.

— De a szállítás — mondta Tidemand, a szállítás. A hegyek közül . . .

Ole közbeszólt:

— Igen a szállítás. De azt csak nem képeleled, hogy a szállítás nehézségeivel nem tudunk megküzdeni, elvégre is idővel utakat fognak építeni. Aztán meg a hegyeket össze lehet kötni egy légi vasuttal, mely minden állomáson elérhető. Így aztán a völgy minden pontjáról lehet szállítani. A szállítást gummygűrűkön lehetne továbbítani, az állomásról pedig irányítani lehetne a kocsikat. Oh ez nem olyan nagy dolog, könnyen meg lehet csinálni. Ha már lent van az áru az uton, akkor semmi nehézség nincsen már.

mutassa és kéri felségedet, hogy azt szokott királyi kegyelmével elfogadni méltóztatassék.

Évenként megújuló kegyévi alkotmányos feladatunkat a monarchia közös költségeinek megállapítását és a közös kormány működésének ellenőrzését ez alkalommal is szorgos gondal és híven fogjuk teljesíteni.

Munkálkodásunkban egyaránt szem előtt fogjuk tartani egy monarchia nemzetközi helyzetét, súlyának és befolyásának megkívántató feltételeit, mint a Szent István koronája összes országainak állapotait, különösen gazdasági erejét és feladatunknak azt tartjuk, hogy a mindkétből származó tekinteteknek megfeleljünk.

Az országos bizottságok évek hosszú során át hozzájárultak ahhoz a külügyi politikához, melyet felséged szándokának megfelelőleg a közös kormány folytatott, mely a béke fenntartását és a monarchia érdekeinek békés érvényesítését tűzte ki feladatául.

Megnyugvással járultak e politika főszközeihez: a hármasszövetséghez és ahhoz az irányhoz, mely a más hatalmakkal való barátságos viszonyt is ápolja és velők való egyetértéssel törekszik a monarchia érdekeit érvényre juttatni.

Azon reményt tápláljuk, hogy szövetségi viszonyunk a két nagyhatalommal csak nyert bensőségekben és barátságos viszony egy hatalommal szem zavartatott meg.

Míg egyrészt a külügyi politika ez irányhoz hozzájárulunk, nem ismerjük félre a helyzetet. Látjuk, hogy a békés állapotok közepette a nemzetek közt megfeszített erővel foly a verseny.

A nagyhatalmak mindegyike hatalmi eszközeinek, védeležének fejlesztésén dolgozik és minden állam inkább, mint valaha, anyagi erőforrásainak megővését és gyarapítását tűzte ki feladatául. Ez utóbbi képezi az elsőnek szükség-szerű alapját és a gyengülés útjára jut az a hatalom, mely akár az egyik, akár a másik feladatot elhanyagolja. Folytonosan szem előtt kell tartanunk onnellfogva a magyar állam fejlődésének szükségét, azon sürgős nagy feladatokat politikai és gazdasági erősödésünknek, melyek még mindig megoldásra várnak. Tudjuk, hogy rendelkezhet erőnköt oly módon kell felhasználni, hogy nagy érdekeinknek sem egyike, sem másika sérelmet ne szenvedjen.

Azon korlátok között, amelyeket e tekintetek megszabnak, készségesen meg fogjuk adni az eszközöket, melyeket a monarchia biztonsága és nemzetközi sulya megkíván.

Az országos bizottságot az a meggyőződés vezeti, hogy a monarchia biztonsága a mi bizottságunk,

Tidemand szóltanul hallgatta barátja terveit merően nézett a szemé közé. Ole meggyőződéssel beszélt s úgy látszott, hogy egészen elfogadják e terveket. Rögtön utána, azt kérdezte Ole:

— Mond csak András, mit csinálnak a gyerekeid. Henriksen Ole, ez a csöndes, ez a nyugodt ember egyerre sokat veszített a nyugodtságából.

Most klikkbeli ismerőseikről kezdtek beszélgetni. Tidemand azt újságot, hogy Grandet bevalasztották a szavazó bizottságba. Maga Graude ügyvéd is szörnyen meg volt lepette, mikor ezt meghallotta. Megmagyarázta Tidemandnak, hogy ez a szavazó bizottság igen jó, igen életre való és igen liberális intézmény. Csak várni kell egy kissé vele és ő reméli, hogy az általános választói jogot diadalra viszik. Milderöl azt beszélte az ügyvéd, hogy ez a mindig szerencsés fickó most nagy munkát kapott. Megbizták, hogy Welhaven „Norvégia alkonya” című könyvéhez rajzoljon karikatúrákat. Oh Milde bizonyosan kitűnő munkát fog végezni.

Ole szórakozottan hallgatta. Irgensről szó sem esett...

Mikor Tidemand hazament, véletlenül egy kiskereskedőhöz állított be, akinek árut szokott szállítani. Az asztalhoz lépett és hangosan köszöntötte az üzlet főnökét. E pillanatban vette észre a feleségét is, egy pár apró csomag hevert előtte.

Amaz este óta nem látta Hankát. Valami szerencsés véletlen folytán egy ékszerész kirakataiban meglátta Hanka gyűrűjét, azonnal megérte a dolgok összefüggését, kiváltotta s azonnal beküldte a feleségének.

Hanka egy pár meghattott szóval köszönte meg ezt a szivesseget; hogy nagyon nélkülözött az a gyűrűt. Most azonban meg van nyugodva és többé sohasem adja el a gyűrűjét.

(Folytatása következik.)

a monarchia ereje a mi erőnk és mert a monarchia hatalmát a két állam erőforrásából meríti, ezeknek kifejtsé és gyarapítása alapja annak, hogy külföld egyesített erőnk minél imponálóbb hatalmával lépessünk fel.

Legkegyelmesebb urunk! Ha abban a Fővid időközben, amely a megelőző országos bizottság működése óta lefolyt, a monarchiát érintő lényeges változás nem történt is, a külügyi helyzetben figyelmünket lekötötte és érzelmeinket felkeltette az a látogatás, melyet Felsőged a német birodalom fővárosában tett a császári ház családi ünnepélye alkalmából. Büszke örömmel voltunk, a távolból hár, tanui a lefolyt ünnepléseknek. Nemcsak tanui, de érzelmeinkkel mi is részt vettünk azokban.

Midőn láttuk, mily szoros barátság fűzi össze a szövetezett monarchiák fejedelmét; midőn a tisztelnek és benső rokonszenvek ama megújuló jeleit szemléltük, amelyekkel a német birodalmi főváros népe és vele együtt a német nemzet felségedet elhálmozta, mely egy a szövetséges monarchia fejt, mint annak fejedelmi éretyeit illette: szívünk melegen feldobogott és éreztük, hogy a fejedelmek összejövetelénél a nemzetek rokonszenve és loyális szövetségi érzelmei is találkoztak és a szövetség, amelyet politikai érdekek kötöttek, gyökeret vert a nemzetek meggyőződésében.

Sulyos fejedelmi gondjai közepette fogadja a miniszter tapaszalt királyi kegyelmével hódolatunk nyilvánítását és azon legbőbb óhajátunk kifejezését: adja meg a gondviselés, hogy felséged bölcsesége minél hosszasan intézze a monarchia sorsát azon a trónon, amelyen felséged annyi évtizeden át dicsőségesen uralkodik. Éljen a király! (Lelkes eljenzés.)

Ó felsége erre messze hallható hangon következőleg válaszolt:

Hü ragaszkodásuknak imént hallott biztosítását őszinte köszönetemmel viszonozom.

A monarchia politikai helyzetében azon néhány hónap alatt, mely az országos bizottságok utolsó ülészaka óta lefolyt, változás nem állott be. A szövetségeinkkel fennálló, évek során át kipróbált benső viszony, mely a német császár Ó Felsőgenél legújabbban tett látogatásom alkalmával ismét oly lélekemelő módon nyilvánult, örvendetes kiegészítést talál azon kitűnő viszonyban, melyben minden más hatalomhoz állunk, valamint különösen azon folytonos egyetértésben, melyet a közel Keletet illető minden kérdésre nézve az orosz birodalommal ápolunk; ezen helyzetből folyólag azon bizodalmat táplálhatjuk, hogy a béke áldásai a monarchia számára ezentul is fenn fognak tartatni.

Hadügyi kormányzatom ez évben is csak a legszorosabb szükség határai közt állapította meg fokozott igényeit. Ezen költségöbbletek részben az előbb történt megszavazások folyamánai, részben a tüzérségi fegyverzet terén eszközözendő kísérletekre, valamint elodázhatlan természetű megrendelésekre és építkezésekre vonatkoznak.

Bosznia és Hercegovina közzgazdasági élete a folytonos fejlődés rendes útján halad és ezen országok közzgazdasági költségeire, mint eddigelő, saját bevételeik teljesen elegendők.

Hazafias odaadásuk iránt, melylyel magukat alkotmányos feladatuk megoldásának szentelni fogják, teljes bizalommal viseltetvén, szívélyesen üdvözlöm Önöket.

A delegátusok viharos eljenzése közben szállt le Ó Felsőged az emelvényről és cercelet tartott.

A cercele.

Először Széll Kálmán bemutatta Ó felségének a delegáció új tagjait, névszerint Latnovies Pált, Zeyk Gabort és Kőszeghy Sandort, kikkel Ó felsége hosszasan elbeszélgetett az utóbbi napok fagykarairól.

Aztán Szüdygyi Dezsőt, a delegáció elnökét szólította meg a király és gratulált neki szép beszédéhez. Maga Ó felsége hozta ezután szóba a berlini ünnepeket és megjegyezte:

— Nagyon meghattott a berlini lakosság lelkes fogadása.

Tisza Kálmánnal a magyar képviselőház munkarendjéről tenácskozott és örömet fejezte ki azon, hogy ott oly simán folynak a dolgok.

Gróf Szapary Gyulától a katolikus kongresszus munkálatainak eddigi eredményét tudakolta és azt kérdezte, mikorra várható, hogy a kongresszus elkészül feladatával.

Sokáig elbeszélgetett a király gróf Apponyi Alberttel. E közben megjegyezte:

— Amióta utoljára találkoztunk, nem igen történt valami lényegesebb a külügyi politikában.

— De mégis, felség! A berlini utazás!

— Igaz, az nagyon szép volt. A berliniek nagyon kitettek magukért. Nagyon szép volt és igazán gyönyörűen fogadtak.

— Mi ennek nagyon örültünk, hogy felségedet másutt is oly meleg, őszinte lelkesedéssel fogadják, mint amilyennel nálunk körülveszik.

Lukács Béla előtt a párisi magyar kiállítás sikerét hangoztatta a felség.

— Sok szépet olvastam és hallottam a magyar kiállításról. S igazán nagyon örültem sikerének, amely az ön é.

Báró Harkányi Friggyessel a delegáció munkálatairól váltott néhány szívélyes szót. És mikor a báró azt mondta, hogy a delegáció ezutal is simán és gyorsan végez munkájával, Ó felsége így szólt:

— Bár csak a Laythán tul is ilyen állapotok lennének már.

— Ön mindig csak a régi buzgósággal veszi ki részét a munkából — szólt aztán Falk Miksa fel fordulva. — Megint magára vállalta a külügyi bizottság előadói tisztét? — Aztán sokáig társalgott az ősz publicistával berlini látogatásáról.

— Hallom, hogy ön Tokaj vidékére való, szólt aztán a Falk mellett állt Dókus Ernőhöz. Nem tudja, az én szőlleimben is nagy kárt tett-e a fagy?

— Remélhetőleg nem, felség, mert az eddigi hírek nem nagyon aggasztók.

— Ennek örülök. Igazán sajnálnám, ha a fagy az országban károkat okozna, mert eleget szenvedtünk már.

Gróf Teleki Sándorral és Rosenberg Gyulával a tengerészeti költségvetés tárgyalásáról beszélt. Rosenberg ez alkalommal felemlítette, hogy az Adria tengerhajózási társaság nagy költséggel tartozik 6 felsége tengerészetének, mert egy hadihajó mentette meg a társaságnak Szent István nevű hajóját.

— Ennek örülök!

Horánszky Nándorhoz fordulva megjegyezte:

— Olvastam, hogy ön több hétig Olaszországban járt. Aztán örömet fejezte ki azon, hogy délvidéki utja jót tett egészségének.

Münchenl Aurélt így szólította meg:

— Ön ismét a hadügyi bizottság előadója. Az idén nem lesz oly nehéz munkája mint tavaly.

Rendkívül szívélyesen elbeszélgetett Ó felsége a többi delegátusokkal is, különösen hosszasan Gajári Ödönnel, Tisza Istvánnal, Andrássy Tivadar gróffal, Láng Lajossal, Kristóffy Józseffel és ujra meg ujra felemlítette a berlini felejthetetlen napokat.

Félóránl tovább tartott a cercele, mire Ó felsége kezet szoritott Széll Kálmán miniszterelnökkel, Goluchowski-val és Kalay Bénével és a delegátusok lelkes eljenzésétől kísérve visszavonult termeibe.

(Az osztrák delegáció.)

Egy órával előbb, déli 12 órakor, fogadta a király az osztrák delegátusokat. Elnökük lovag Javorszki rövid beszéddel üdvözölte Ó felségét, hangsúlyozva a monarchia népeinek áldozatkészességét, amidőn a monarchia nagyhatalmi állásáról van szó. Aztán így folytatta:

Mélyen meghattotta, őszinte örömmel töltötte el a monarchia népeit és tölti el a legmélyebben hódoló delegációt az a szívélyes és lényes fogadtatás, melyben Ó császári és apostoli királyi felséged berlini látogatása alkalmával részesült. Mert új bizonyítékát látuk benne a szives barátságának, mely a két kiváló uralkodót összefűzi, nemkülönösen a közép-európai szövetség változatlan fennállásának, ami lényegesen hozzájárul a béke biztosításához. Az a fogadtatás, melyben felséged a német birodalom fővárosának hatósága és közönsége részéről részesült, a legélenkebb visszhangra talalt felséged népeinek szívében. Mert azok a hódolatok nem csupán a béke fejedelmének, nem csupán a hármasszövetség megalkotóának szóltak, hanem szóltak a mi uralkodóknak, az Ó uralkodói éretyeink, akinek bölcsességébe, igazságosságába és szívősságába vetik reményüket felséged népei a szorongattatás idején. Tarisa meg felségedet a jószágos gondviselés meg sokáig jó egészségébe a monarchia javára, üdvére! Isten örízze, Isten adja meg császári és apostoli királyi felségedet!

Ó felsége erre elmondta németül azt a beszédet, amelyet később a magyar delegációhoz intézett. Ó felsége aztán elvegyült a delegátusok közé és cerceletartott. A cercele alig tartott egy negyedóráig. Ó felsége min-

denkit megszólított ugyan, de a politikai helyzet mellőzésével, főképp gazdasági kérdésekről társalgott a delegátusokkal. Ugy látszik azonban, hogy a csehek mégis beszélt az osztrák belpolitikai zavarokról, de a csehek titoktartást fogadtak maguk közt és nem hajlandók elárulni a király szavaihoz semmit. Annyi mégis kiszivárgott, hogy 6 felseje állítólag elítélően nyilatkozott ellátuk az obstrukcióról és kivádatosnak mondotta, hogy a Reichsrathban is épp oly simán folyjanak a tárgyalások, mint a tartománygyűlésekben.

BELFÖLD.

A két miniszterelnök a királynál. A király ma délelőtt előbb dr. Koerber osztrák miniszterelnököt, azután pedig Széll Kálmán magyar miniszterelnököt hosszabb kihallgatáson fogadta.

A tudományegyetem ünnepe.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, május 13.

Ma délelőtt 11 órakor ment végbe a m. kir. tudományegyetem új központi palotájának felavatásának ünnepi Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter jelenlétében. Az ünnepély, amely az újajánalt egyetem dísztermében ment végbe, délelőtt 10 órakor kezdődött háláadó istentisztelettel az egyetemi templomban. Az ünnepi misén Várossy Gyula pápai prelátus szemináriumi igazgató celebrált Krizsán Mihály aligazgató és Glattfelder tanulmányi felügyelő asszisztálása mellett. Az isteni tiszteleten jelen volt az egyetem egész tanári kara élén dr. Ponori Theoretek Emil rektorral, a négy fakultás dékánjaival és prorektorokkal. Az egyetemi ifjuság testületileg az egyetem zászlója alatt vett részt az isteni tiszteleten.

Kevésbé 11 óra után végződött az istentisztelet a közönség felvonult az egyetemi palota pazar fényű dísztermébe. A terem felső részén déli virágok között a király mellszobra állott. Az emelvényen az egyetem rektora és dékánjai számára volt hely készítve. Az emelvényen szemben pedig a miniszter s kísérei számára tartottak fenn három díszhelyet. A hallgatóság az emelvénytől jobbról és balról elhelyezett székeken foglalt helyet. A zsufofóság megtelt padok negyedrészét hölgyek, egyetemi tanárok családjai foglalták el. Az egyetemi ifjuság a karzatokon s hátul a terem végén levő boltzatok alatt foglalt helyet.

Az emelvény előtti asztalkán egy bársony vánkoson feküdt a korona, alma és jogar, valamint a Pázmány Péter és Mária Terézia-féle alapító oklevelek. Ezekre az ereklyékre két fekete ruhás egyetemi polgár ügyelt fel.

A nagyszámú előkelő közönség soraiban ott voltak: Berzevicsy Albert, Zsilinszky Mihály államtitkár, Perczel Dezső képviselőházi elnök, stb. Tóth Lajos, Hoffmann József oszt. tanácsosok, Gopcsa László min. titkár. A műegyetemi tanári kar Liphay Sándor rektorral, Petz Samu és Jónás Ödön dékánokkal, az állatorvosi főiskola dr. Hutya Ferenc és dr. Plósz Kálmán tanárokkal képviseltette magát. — Az ünnepély megkezdését a tudományegyetem 4 fakultásának díszruhás pedellusai jelezték, akik közül kettő-kettő az emelvény két oldalán állott fel, az egyetem pedellusa pedig közvetlen a rektori szék mögött foglalt helyet.

Wlassics minisztert, aki Perczel Dezső és Zsilinszky Mihály államtitkár kíséretében lépett be a terembe, a közönség lelkes éljenzéssel fogadta. A miniszter és kísérei egyenesen a számukra lenntartott helyekre mentek. Ezután vonult be az egyetem rektora és dékái kara. A zöld asztal mellett közepén Ponori Theoretek Emil rektor ült, két oldalán tőle a négy dékán és a hátuk mögött a prodekanok foglaltak helyet.

Ezután néma csendben kezdte meg Theoretek rektor ünnepi beszédét.

A budapesti Tudomány-Egyetemnek valósággal monografája volt ez a másfélórás beszéd, amely sok új és értékes adatot világította meg kétszázhatvanöt éves fókáolánk történetét. Bevezető része ez:

Midőn a mai napon, melyet a hálás kezelet évenként megünnepelünk szentelt, egyetemünk újajánalt épületének emléket hosszú idő után megint saját hajlékunkban, megint a régi szertartások szerint ünnepeljük s ezt az új épület felavatását és megnyitását s marasztalos rendeltetésének átadjuk, áldjuk Mária Teréziát, azt a nagy királynőt meg haló porában is, ki annyira szerette nemzetünket, hogy a magyar tanügy rendezésének kezdeményezését magára nevezte olyannak tekintette, hogy az neki meg sőt sirjában is örvendetes vizsgálatsai foglalták el. Valamint Mária Teréziát, ki a Pázmány-féle érseki egyetemet királyi vá tette s egészen újajánaltotta, egyetemünk második alapítójának nevezzük, úgy az a teendőm, ki egyetemün-

ket a világ első egyemeinek mintájára újajászervezte, ki a tanszabadságot szentesítette, ki mint Szent-István koronájának alkotmányos viselője, az alkotmányos tényezők közreműködésével 1867. óta oly reformot létesített, mely intézetünkre néve korzszakalkotó, méltán megérdemli, hogy egyetemünk harmadik alapítójának tiszteljük s őszinte hálaunk ezuttal neki is leörjúk. Emberé a munka, Istené az áldás. Ime, nyitva az Alma Maternek ezen új csarnoka. Adja az isteni Gondviselés, hogy az a génius, mely ide beköltözik, mindenkor az igazi tudományt hirdesse, mindenkor a baha üdvét szorgálja!

A lelkes éljenzéssel fogadt beszéd után dr. Fröhlich Izidor bölcsészeti kari dékán olvasta fel az egyetemi pályázatok eredményét. Díjakat nyertek pályamunkáikkal:

A hittudományi szakon: Kacsó Boldizsár, Lukács József és Tóth Béla.

A jog- és államtudományi szakon: Borsodi Miklós, Csupor Sándor, Edelényi Szabó Dénes, Gelb Henrik, Handler Ilés, Hantos Elemér, Hlaváts Andor, Omer Jenő, Ringelsen Ottó, Steyskal Ottó, Sulyok Kálmán, Szabó Ödön, Törköly József, Werner Lajos, Wimmer Imre.

Az orvostudományi fakultáon: Baksay Lajos, dr. Balázs Emil és dr. Hager Péter, Bender Béla, Elfer Aladár, Fleischer János és Lichtenberg Kornél, Fleischmann László, Genersich Margit, Landesmann David, Liszer Jenő, Lutter Károly, Nagy László, Nagy Pál, dr. Plesch Janos, Szende Ida és Königsberger Lea, Navrátil Dezső.

A bölcsészeti kari fakultáson: Falusy Béla, Oberle Károly, Sindelar József, Szentpétery Imre, Szizeti Gyula, Varga Ignác és Grün Albert. A jelentés felolvasása után a rektor a jutalmakat osztotta ki a nyerteseknek. A közönség a pályanyertes kisasszonyokat lelkesen megjelente.

A rektor néhány szóval megköszönte a miniszternek megjelenését, ezzel az ünnepély véget ért. Wlassics miniszter ezután a rektor, a dékánok s a tanári kar, továbbá Herceg Zsigmond és Baumgarten Sándor műépítészek kíséretében megtekintette a díszterem fölötti nagy tantermet, amelyen 600 hallgató ter el. A miniszter itt is több ízben fejte ki elismerését a műépítészeknek a valóban sikerült alkotásukért.

KÜLFÖLD.

Rezek miniszter lemondása. Dr. Rezek cseh miniszternek immár elfogadott lemondásához a Narodni Listy a következő kommentárt fűzi: 6 felseje nem egyezett bele dr. Rezek távozásába s kifejeziten azt kívánta, hogy a miniszter maradjon meg hivatalában. Kifelel ugyan azt a látszatot kelti a dolog, mintha mi nem történt volna s mintha Rezek lemondó szándékának semmi különösebb következménye nem lett volna. Dr. Koerber azonban alaposan téved, ha ezt a benyomást akarja kelteni s ha ilyen kommentárral látja el Rezek távozását. A miniszter lemondási szándékával beallott krízis eredménye ugyanis az az elvitathatatlan tény, hogy a kabinet tagjai nem értenek egyet a Rezek azokhoz nem járult hozzá. Dr. Rezek a legmagasabb helyen kifejezett szándéka szerint a kabinet több tagjaival ellentétben nem vállalja el a felelősséget a nyelvtörvényjavaslatokért. Azon híresztelésekkel szemben, mintha a csehek klubjának vagy egyes klubtagoknak egyenesen az lett volna a szándéka, hogy Rezeket kiszorítsák a kabinetből, azt mondja a Narodni Listy, hogy a legbefolyásosabb cseh körökben is osztotnak abban a felfogásban, hogy dr. Rezek mint hivatalnok-miniszter még olyan kabineinek is lehet tagja, amely ellen különben minden fegyverrel, még az obstrukció fegyverével is küzdenek a csehek, mert a hivatalnok-miniszter amúgy sem tekinthető a cseh törvényhozók parlamenti képviselőjének.

HIREK.

Budapest, május 13.

— EUDAPESTI NAPLÓ. Május 15-én tj előző-és nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról dejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. Radóin herceg pétervári német nagykövet tegnap este visszérkezett állomáshelyére.

— A király Gödöllőn. A király ma délután 4 órakor külön udvari vonaton a fővárosból Gödöllőre utazott teljes kíséretével 6 felseje reggel 7 órakor az ideiglenes udvari kopolnában misét hallgatott, amelyet Kanter Károly udvari apatlebanos mondott. Csütörtökön reggel érkezik vissza a fővárosba és az nap délelőtt 10 órakor a királyi palotában általános kihallgatást fog adni. Az általános kihallgatások előtt fogja valószínűleg letenni az esküt a király kezébe

gróf Csáky Károly váci püspök. Pénteken kedvező idő esetén csapatszeme lesz a Vérmezőn a legfőbb hadur szeméi előtt.

— A trónörökös Párisban. Párisból táviratozza tudósítónk: Ferenc Ferdinánd főherceg ma reggel Párisba érkezett és gróf Burg név alatt a Pallace-fogadóban szállt meg, ahol a trónörökös és tiz tagból álló kísérete számára hat szobát foglaltak le. A főherceg ma délelőtt megtekintette az osztrák-magyar kiállítását. Hír szerint még több főherceg megy el a párisi kiállítás megtekintésére, valamennyien inkognitóban tartózkodnak Párisban.

— József főherceg Szepes-Iglón. József főherceg, mint a honvédség főparancsnoka, május 29-én Iglóra érkezik, hogy az ott állomásozó 9-ik honvédezedet gyakorlatait megszemeleje. A pályaudvaron Teleháy őrnagy az egész tisztikar élén nagy díszsel fogadja a főherceget.

— Kiténtetéseik. A király Schönviszner János nagy-szalóki agostai hitvallásu evangélikus lelkész és tátra-aljai főesperesnek, tanügyi és egyházi téren szerzett érdemei elismeréséül a Ferenc-József-rend lovagkeresztjét, Pergár Károly fővámszedőnek saját kérésére lett nyugalmaztatása alkalmából sok évi bü szolgálata elismeréséül a koronás arany érdemkeresztet, Turnovszky Sándor filipovai nyugalmazott római katolikus kintortanítónak, a tanügyi téren szerzett érdemei elismeréséül a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta.

— Fejedelmi nász. Korfuból telegrafálják: Ma volt a Szent-György-templomban Mária görög hercegnő és Michaelovics György orosz nagyherceg esküvője. Az esketési szertartáson, amelyet az aténi metropolita végzett, jelen voltak Theotokis miniszterelnök, Karapavlov igazságügyi miniszter és Onu orosz követ. Az új házaspár az esküvő után Sorrentoba utazott.

— Egyházi kinevezés. A király a luzosi görög szertartásu katolikus székes káptalanban úresedésben lévő javadalmas kanonokságot Gián Mihály németbognási esperes-plébánosnak adományozta.

— Az orléansi herceg birtokvásárlásai. Egy Párisi távirat szerint a La Vérité Française című orléanista lap a következő kommunikát közli:

A Bézine elnöklele alatt álló párisi királypárti bizottság legilletékesebb helyről kapott felhatalmazás alapján a leghatározottabb alakban kijelenti, hogy az utóbbi időben a sajtóban felmerült az a hír, mintha az orléansi herceg Turinban, Fiume mellett vagy Magyarországon birtokot szándékoznék vásárolni, hogy ott lettelepedjen — minden alapot nélkülöz.

— Budavára bevételének évfordulója. A főváros hazafias polgársága méltó módon ünnepeli meg Budavára bevételének ez idei, ötvenegyedik évfordulóját. Az ünnep május 20-án, vasárnap délután 3 órakor lesz a budai temetőben a honvéd síroknál. Az ünnepély a budapesti polgári dalkör énekével kezdődik, amely után több beszéd és szavaltat lesz. Végül a reformátusok együletének dalköre s a budapesti asztalossegédek betegsegélyző és önképző együletének dalárdája énekel. A gyülekezés fél 3-kor van a budai Horváth-kertben. Este 7 órakor a budai szinkörben díszelőadás lesz, mely alkalommal az öreg honvédek tiszteletére az Aranylakodalm kerül színre.

— Egy polgármester és a belügyminiszter párbaja. Egy madridi távirat jelenti, hogy Reus város polgármesterét Portago marquis belügyminiszter párbajra hivta ki s a polgármester a kihívást elfogadta. A párbajra egy incidens szolgáltatott okot, mely a reusi pályaudvaron történt, midőn a belügyminiszter visszautazott Madridba.

— Negyvenéves jubileum. Az Adria biiztosító társulat fényesen díszített helyiségekben ma délelőtt szép ünnepélyi tolyt le. A társulat Frigyesi Mór tikernak a biiztosítás terén ellőtött negyven éves működésének a jubileumát ünnepelte. Az ünnepségen megjelent racalmási Frigyesi Adolf vezérigazgató, számos igazgató Ausztriából és hazánk legtöbb városából a tarsulati tikarok, vezér és főügynők. A magyarországi osztály intézője baró Podmaniczky Frigyes üdvözölte a ubilánszt és a triestri igazgatóság nevében értékes ezüst emléktárgyat nyújtott neki. A főtisztviselő és képviselő üdvözöletet s a tisztviselő és képviselők andékanak átadása után Frigyesi Mór meghatva köszönte meg a lelkes övációkat. A helybeli biiztosító intézeti igazgatók küldöttsége nevében Fuchs Lajos igazgató üdvözölte az ünnepeltet. Este a társulat tisztviselői bankettet rendeztek Frigyesi Mór tiszteletére.

— Ujtítás a nevmagyarosítás érdekében. Évek óta hangzik a panasz a miatt, hogy a nevmagyarosítást sokáig intézik el a belügyminiszteriumban. Gulner Gyula, az új államtitkár intézkedése a belügyminiszteriumban ezentel egy külön hivatal fogja átvizsgálni a nevmagyarosítási kérvényeket, azokat aztán a miniszterhez terjesztik föl, úgy hogy a kérvények elintézésében kesedelem nem fog beállni. A nevmagyarosítási kérvény borítékjára rá kell írni: „Nevmagyarosítás“, úgy hogy a kérvény egyenesen az illető osztály kezébe ut. Az új rend június 1-én léo életbe

— **Munkácsy tragédiája.** Klein Hugó, a fényes tollú német műkritikus hosszú és igen érdekes cikket ír Munkácsy tragédiájáról s azt vitatja, hogy a nagy művészt szertelen teremítő vágya és művészi szenvedélye ölte meg. Valami végzetserű nyugtalanság hajszolta és kergette a tökéletesség felé s természetadta óriás zsenijével mindig meg tudta érezni, hogy nem ért fel azon magaslathoz, amelyekről művészként álmodott. És ez gyötörte el. A rokonszenves cikk végén egy kis kisajátítás is van, ami azonban megboscátható az esztétikusnak, aki elvégre nem tartozik közjogot is tudni, ha magyar ember is különben. Makart és Matokóval együtt, így fejezi be Klein Hugó a cikkét, Munkácsy Mihály alkotja meg azt a triumviratust, amely a maga nagy természetes erejével az osztrák művészet dicsőségét kivívta. A dicsőségben is kölcsönösség és viszonyosság? Mintha nagyon is sok volna ez real-unióknak!

— **Lónyayék nyaralása.** Gróf Lónyay Elemér és neje még a Bozen mellett levő *Griesben* tartózkodik. A gróf pár legközelebb *Londonba* megy rövid tartózkodásra, aztán *Kalksburgba* utaznak Lónyayék, ahol Zichy grófné villájában fogják a nyarat eltölteni. A gróf nyaralóban fogadják majd az osztrák arisztokrácia üdvözlő látogatásait. A Zichy-nyaraló egyemeletes épület, a kalksburgi park közepén áll s 1866-ban építették. A gróf birtokot egyik oldalról szép kert, másik oldalról patak és sétány határolja. A nyaralóban tizenhét urasági szoba van. Az első emelet homlokzatán az épület közepét a nagy fogadóterem foglalja el, mely egyfelől az ebédlőbe, más felől a vendégtérbe nyílik. A földszinten a konyha és a háztartáshoz tartozó helyiségek vannak elhelyezve. A nyaralót három telefonvezetékek látják el, melynek egyike egyenesen Laxenburgba vezet, hol Lónyay grófné leánya, *Erzsébet* főhercegnő fogja a nyarat eltölteni.

— **A legöregebb artista tragédiája.** A budapesti artisták nagy csapás érte: Nesztoruk ma reggel lángoknak lett martalékává. Elégett az öreg Neumann Dávid, a legöregebb budapesti artista. A Király-utca 29-ik szám alatt levő lakásán meg akarta piszkálni a kályhában levő tüzet, mikor egy szikra hirtelen a ruhájához ért és egy pillanat alatt lángba borította a szegény öreget. Mire a házbeliok berohantak a kilencvennégy éves agastyán kiáltására, a szerezésén már olyan égési sebeket szenvedett, hogy néhány óra múlva meghalt a Rókus kórházban. Az ötvenes években Neumann Dávid híres alakja volt Budapestnek. A napieseményeknek ő volt a legkérelmetlenebb szatirizálója az orfeum deszkáin és kupléi elterjedtek az egész országban. Az abszolutisztikus időkben Neumann nem volt maradás Budapestre, mert a rendőrség túlságos éberséggel figyelte a kupléit. A cenzura zaklatásai elől a külföldre menekült, ahol jó névre tett szert az artisták között. Folyton vándorolt, megfordult Európán minden nagyobb városán, Amerikában, sőt Ausztráliában is. Nyolcvan éves korában mondott búcsút külföldi kóborlásainak és visszatért Magyarországra. Tizennégy esztendeje élt azóta visszavonultságban Budapestre az öreg Neumann. A fia szintén az orfeum deszkáin működik, komikus a javából. Az artisták nesztora csak néha-néha látogatót el régi pályátsái közé, akik mindig zivizesen hallgatták az öreg kalandos, tarka élményeit. Disztagia volt különben a Budapesti Artista Egyesületnek s az egyesület zászlószenteselési ünnepségén, amely a legközelebb lesz, fontos tiszt jutott ki a tragikus véget ért Neumann Dávidnak, akinek a sorsa most gyászot hozott a vidám artisták közé.

— **Községi választás Brassóban.** Levelezőnk telegrafálja, hogy Brassóban ma ment végbe a városi képviselők választása. Őt választókerület közül az elsőben (belváros) és az ötödikben erős harc keletkezett a magyarok és szászok között. Az első kerületben a szászok az oláhok és görögök segítségével 40 szótöbbséggel győztek, az ötödikben pedig a magyarok győztek 174 szótöbbséggel. Megválasztottak: *Harmath Lajos* ügyvéd, *Moór Gyula* főesperes, *Pánczél István* főjegyző, *Ferenczy Albert* állomásfőnök. A második és negyedik kerületben a szászok, a harmadikban pedig az oláhok győztek, mindenütt ellenjellelték nélkül.

— **Házasság.** *Kobek Kornél*, *Kobek István* országgyűlési képviselő fia, e hó 16-án, délelőtt 11 órakor esküszik örök hűséget *Boronyay Elvira* kisasszonynak a terevárosi templomban. *Lukács M. Zoltán* ügyvédjélt *Gyergyó-Alfalu*-ból eljegyezte *Farkas Emilia* kisasszonyt, dr. *Kósa Lajos* gyergyó-alfalui körorvos leányát.

— **Elopotolt állam-okiratok.** Bécsből jelentik, hogy — külföldi hír szerint — Bécsben a pétervári detektívok két tisztje széleskörű nyomozást indított meg. Az elmúlt heten ugyanis Oroszországban több, főleg fontos állam-okirat tűnt el. A tolvai állítólag Bécs felé vette útját.

— **Országos tanargyűlés.** A tanárok országos közgyűlését az idén *Temesvárt* tartják meg, ahol a helyi bizottság már javában dolgozik az előkészítő munkálatokon. A gyűlés után csoportos kirándulásokat rendeznek az Al-Dunára, ahol meglátogatják a Vas-kapu szabályozást, továbbá Aninát, Resicát és Herkulesfürdőt. A közgyűléssel egyidejűleg tanonekiállítás is lesz.

— **Merénylet Gyp ellen.** Gyp asszony, a nacionalista érzelmeiről is ismert francia írónő, minden esztendőben megír két regényt, minden héten két cikket és mindennap legalább két olyan szellemességet mond, hogy fél Páris ő róla beszél. Mind ez nem elég a dicsőségéből; az asszonyok dicsősége mindaddig fél dicsőség csak, amíg egy kis romantika nem járul hozzá. Gyp asszony most ezt is elérte. Amint párisi tudósítónk jelenti, az írónővel furesa politikai fogás esett meg az éjjel. Saját elbeszélése szerint valami választó-gyűlésről hazamenet, idegen férfiak elfogták s egy szobába zárták. Ez a fogás nyilván politikai fogás s az agitátornak szólt, nem pedig a szép asszonynak. Gyp asszony azonban bármennyire naturalista is különben, ebben a kényes helyzetben a romantikusok fogásához nyúlt. A szobában talált lepedőket összecsavarta s azok segítségével menekült el az ablakon keresztül.

— **Fagy és hó mindenfelé.** A fagyos szentek második kissé kimételesebben mutatkozott be a mai napon, az idő valamivel enyhült. De fájdalom, ez csak csekély vigasztalás az országos csapás után, amely május 12-ikére virradó éjjel ezer meg ezer magyar gazdának reményeit tönkretette. Még ma is a táviratok egész tömege érkezett a földművelésügyi minisztériumba, nagy vonásokban beszámolván a május 12-iki fagyokról. A mi tudósítónk a következőket jelenti:

Debrecen, május 12.

Amit az április 27-iki fagy meghagyott a debreceni kertekben, azt is teljesen elpusztította a múlt éjjeli 3—4 fokos hideg. Az egész szőlő- és gyümölcs-termés tönkrement. A most kelő kapasnövények elfagytak s ezeket újra veteték a gazdáknak. Nagy káris esett a rozsbán; de a buza is sokat szenvedett az éjjeli fagy miatt.

Miskolc, május 12.

Pongrác téli időt hozott. Éjjel erősen fagyott, a gyümölcs és kapos vetemények nagyon megfagyottak.

Liptó-Szent-Miklós, május 13.

A májusi fagyos szentek óriás hideggel köszöntöttek be Liptóba. Emberemlékezet óta ilyen hideg nem volt itt ilyenkor. A Liptó-Szt.-Miklóst környező hegyekben már harmadnapja sűrűn havazik, s a hegyek az erdőhatár aljára fehérek mint karácsonykor. A hőmérséklet annyira alászállott, hogy az emberek téli kabátban járnak ismét s a lakásokat fűteni kell. A szombat éjjeli fagy a gyümölcsfákban és a veteményben itt-ott kárt is tett.

Bártfa, május 13.

A hajnali nagy fagy és havazás a multkori jég-esőtől megmaradt vetést és gyümölcsöt teljesen tönkretette. Itt valóságos tél van.

Nagy-Körös, május 12.

Nagy-Körös határában mára virradóra igen erős fagy volt, mely kiszámíthatatlan károkat okozott a gyümölcsben. Salátá, uborka, melyekből rengeteg bevetele van a város lakosságának, gyümölcs, szőlő alig marad.

Nagyvárad, május 13.

A hirtelen rendkívül lehűlt levegő meggyeszerető jelentékeny károkat okozott. Nagyvárad határában az újja ültetett szőlők fele termése elfagyott. Székelyhidról az egész Ermellékra kiterjedő fagyot jelentenek. Hosszupályából és Pocsajról is jelentik, hogy a szőlőn kívül a vetések és gyümölcsfák is sokat szenvedtek.

— **Halálozás.** *Tóth Albin* József premontrei kanonok és főgimnáziumi tanár 32 éves korában Jászóvárott elhunyt.

Frank Benjámín ér-semyéni földbirtokos e hó 6-án meghalt. Vagyonának jó részét jótékony célra hagyományozta. A máte-szalkai izr. hitközségnek 6000, a fehér-gyarmati izr. hitközségnek 4000 forintot hagyott, azonkívül Mátészalkán 20.000 forintot alapítványt tett.

Merényi Kálmán állami elemi iskolai igazgató 48 éves korában hosszas szenvedés után Kaposvárott meghalt.

Rákossy (Riesz) Ferenc, a kassai színársulat tagja, 10-ikén meghalt Kassán huszonöt éves korában. Súlyos csapás érte dr. *Haupt* Albertet, a budapesti büntető törvényszék tanácselnökét. Testvérátja, *Haupt Frigyes* ügyvédi k. törvényszéki bíró tegnap Újvidéken elhunyt. Temetése vasárnap volt.

Stipancs Antal pihs-zántói körjegyző 62 éves korában meghalt.

— **Életunt tanítójelölt.** Egy tizenkilenc éves fiatal ember akart ma megvalni az élettől. *Papp Zoltán* tanítójelölt az Állami Tanítóképző budai épületében forgópisztolyal főbe lötte magát. A mentők a szerencsétlen fiatal embert bevitték a Szent-János-kórházba. Felgyógyulásához kevés a remény.

— **Az érzékiség ellen.** Az érzékiség épp oly idős, mint az emberi civilizáció. Nyomon kíséri a művelődést, mint annak árnyéka, és mentől intenzívebb a műveltség, fájdalom: annál inkább erősödik az érzékiség is. A nagy fénynek e sötét árnyéka ellen küzd minden vallás, minden morál. De siker nélkül, mert az árnyékok csak a fény elhomályosításával lehet megszüntetni.

Nálunk egy ösmert pedagógus, *Kemény Ferenc* középiskolai igazgató foglalkozik tüzetesen, hosszas tanulmányok alapján ezzel az életbevágó kérdéssel. Kutatja, mely eszközökkel lehetne az ifjúságnak az érzékiséggel szemben való ellenállási képességét fokozni. Husvétkor Bécsben a VII. középiskolai kongresszuson előadta tapasztalatait. Szerinte valamennyi idők és népek nevelési eszménye: a legnagyobb érzéki ellenálló képesség egyítése a legnagyobb szellemi és testi tökéletességgel. A jövő azoké a nemzeteké, amelyek a legnagyobb érzéki ellenálló képességgel rendelkeznek. Ő maga is kereste a védekezés módjait, de számított rá, hogy ehhez a kérdéshez a művelt közönség is hozzájáruljon. E célból már felhívást intézett a német közönséghez, amelynek sorából máris felelte érdekes válaszokat kapott. Most a magyar közönséghez fordul. Hogy szélesebb körben kelthessen érdeklődést és egyuttal megismerje az uralkodó nézeteket, két kérdésre kér választ a nagy közönségtől plebiszcium útján:

1. Hogyan vélekedik általában arról, hogy lehetséges-e, vagy szükséges-e az érzékiség ellen küzdeni?

2. Mely utalgalmazás módokat tartja a küzdelemre a legalkalmasabbnak?

Ákik érdeklődnek e fontos kérdés iránt, levélbeli érintkezésbe léphetnek e kiváló pedagógussal.

— **Egy híres karmester halála.** Münchenből telegrafálják nekünk, hogy *Levy*, az ottani Operaház nyugalmazott főzeneigazgatója meghalt. Az elhunyt igen sokáig mint a legelső Wagner-dirigens szerepelt és karmesterei fényes tehetségét a budapestiek is megcsodálták, amidőn a filharmonikusok hangversenyein többször dirigált. Két évvel ezelőtt nyugalmra vonult és ekkor kapta meg a bajor régenshercegtől a főzeneigazgató címet. Életének legszebb emlékei *Wagner* Rikárd zeneirányához fűződnek, aki bensős barátságával tüntette ki. *Levy* karmesterei működésével sokban hozzájárult a Wagner-irány népszerűsítéséhez, amelynek legbuzgóbb híve és terjesztője volt.

— **Jótékony alapítvány.** *Nagy-Körösön*, mint levelezőnk írja, a református főgimnázium javára *Thurzó Alajos* földbirtokos és neje *Sidófalvi Marton* Sarolta elhalt egyetlen fiuk, *Thurzó Árpád* emlékére kétezer korona alapítványt tettek.

— **A Királysórfőző tetőtűze.** A Királysórfőző telepén tegnap éjjel tetőtűz pusztított. A tűzről egyes lapok révén téves hírek kerültek forgalomba. A tűz — mint megirtuk — jelentéktelen tetőtűz volt, amely a gyár üzemet nem okozta meg. Az üzem főnkkadására semmi ok sincs és a gyár üzeme szakadatlanul folyamatban is van. Egyébként a tűz csupán jelentéktelen kárt okozott.

— **Megvámolt — bolhák.** Egy svájci vámhivatal a nemzetközi jog terén fontos határozatot hozott. A genfi kanton vámhivatalának főnöke elé nemrégiben egy kis csomag került, amelyre ez volt írva:

Tartalma: idomított bolhák.

A főnök nem tudta hamarjában, hogy mit csináljon. Lapozgatni kezdett a vámtarifában, de nem talált erre vonatkozó intézkedést. Aztán észbe jutott, hogy néhány nappal azelőtt egy skatulya sáskát mint élelmiszert vámolt meg. De ezt nem alkalmazhatta ezuttal, mert az ember nemcsak hogy nem táplálkozik a nevezett állattal, hanem inkább azok táplálkoznak az emberrel. A főnök nem találtván címet a megvámolásra, föllebbvalójához fordult. Ez se tudott ez ügyben semmit se csinálni, a dolog a szövetség fővárosába Bernbe került, ahol a csomagot az *dilatsergelt* rovatban könyvelték el. Amiből önként következik, hogy a bolha — ragadozó állat . . .

— **Rejtélyes halálesetek.** A rendőrfőrajt má reggel a Kerepesi-út 68. számú ház kapujában holt-részen talalta *Boros József* napzsámot. A mentők a Rókus-kórházba szállították, ahol azonban csakhamar meghalt, a nélkül, hogy magához tért volna. — A külső-váci-uti menhelyen *Balogh Ferenc* napzsámot, aki tegnap este jelentkezett halászára, ma reggel ágyán halva találták.

— **A nyomor halottja.** *Simon Károly* budapesti születésű 39 éves, nős könyvkötő, hét gyermek atyja, ma éjjel, míg családja aludt, ötlakasztotta magát. Mire észrevették már meghalt. A nyomor kergette a haláiba. Hónapok óta nem tudott munkát találni és családjával együtt éhezett. Holtestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.

(x) **Vásároljon osztályorsjegyet** *Lukács Vilmos* bankháznál Bpest, V. Fűrdő-u. 10. Agyar egésznek 12 kor., 1/2-nek 6 kor., 1/4-nek 3 kor., 1/8-nek 1 kor. 50 fill.

(x) **Linhart Vilmos** festő műtermében készülnek: Aroképek, szentképek, gobelin-dekorációk, aquarell stb. festmények művészi kivitelben. Festett fényképeszeti háttértek és színpadok kölcsönbe kaphatók.

(x) **Osztályorsjegyek** a legjobb és legszerencsésebb beszerzési forrásból a dohány- és szivar-különlegességi áruházban Budapest, Váci-utca 11. kaphatók eredeti feltételek mellett.

SZÍNHÁZ, ZENE.

Lakmé. Hét esztendei hallgatás után újra megcsendültek Lakmé édesbús dalai az Opera színpadán. Arnoldson lépett föl vasárnap este Delibesnek ebben a bájos alakjában. Mignonnak rokon ez a fiatal indus leány. Tele van melancholiával és a kora halál sejtelmével. Ideális hűségöt tanusít a szerelemben és meghal bánatában, amikor az angol katonaiszt elhagyja. Leszakít egy mérges tropikus virágot az erdő mélyén, beszívja bódító, gyilkos illatát és mámoros halál-doklás közepette szeliden kísóbjajta szíves lelkét. Ez a virág szimbólum. Nem más, mint a szerelem maga. Szegény Lakmé megöli, mert nem tud bánni vele. Ami az angol katonának futó epizód, érdekes kaland, az Lakménak fűdösség és halál. Arnoldsonnak illik ez a szerep, mert báj és szomorúság vegyül benne, éppen mint Mignonban. Delibes több érzékiséget, több forró vért öntött ebbe az alakba, mint amennyit Arnoldson mutat; Arnoldson inkább a szűzieség tisztaságával és hidegével adja; de ez a lezállított hőmérés nem bántó. Az érzéki hűv hiányért Arnoldson kedves mosolyával, édes melancholiájával, leányos alakjának és szép szemének poétikus kellemével kárpótol bennünket. Megjelenése, játéka több illúziót ad nekünk, mint annak idején a *Bianchi*, aki nálunk Lakmé kreálta és mint a *Van Zandt*-é, aki ezt a szerepet nagy hatással énekelte az Operában. Ének dolgában ellenben *Van Zandt* különb volt, *Bianchi* pedig messze felülmúlta hangjával és briliáns koloratúrájával. A második felvonásban a híres paria-dal tündöző magos regisztert, bravuros trillát, merész és biztos staccatot követel. *Van Zandt*-nak vékonyabb és kisebb hangja volt, mint Arnoldsonnak, de ennek a nagy áriának a raffinált nehézségeit jobban legyőzte. *Bianchi* természetesen még kitűnőbb volt ebben a dalban. Mind a kettő eredetiben énekelte az áriát. Arnoldson fülhanggal lejjebb transponálta, egyszerűbb figurákat használt és mégis fáradtan, nehezen énekelte. Trilla és staccato egyaránt hiával volt a fénynék, a bravurnak. Ebben a szerepben jól észre lehetett venni, hogy Arnoldson nem elsőrangú, nem igazi koloratúr-énekes. Még évekkel ezelőtt sem volt az, amikor úde volt a hangja és a magasabb regiszterbe erőltetés nélkül ment föl. De Arnoldson értéke nem is a koloratúrban rejlik, hanem egyéniségének a sajátos bájában, előadásának a poétikus szépségeiben. Ezeket a tulajdonságokat élvezték vasárnap este is. Lakméja maga volt a kollem és nemesség. A közönség (s ezáltal nagy közönség volt jelen) gyönyörködve hallgatta Delibes finom distingvált zenéjét, mely francia eleganciát olvaszt össze mélabus kelletti motívumokkal. Az opera lyrai részei feltétlenül szépek. Drámaisága sokkal gyöngyöb. Ebben rejlik annak az oka, hogy ez a filigrán remekmű sohasem vált igazán népszerűvé a tömegek előtt. A reprisben részt vett: *Arányi Dező, Mihályi, Valent Vilma, Kačer Margit, Beris Mimi* és *Ney Dávid*, akik nyílt jelenetben zajosan megtapsoltak. A zenekart *Kerner István* vezette. (d. e.)

Novelli délutáni előadása. A Vígshízházban délután játszott ma Novelli telt nézőtér előtt, amelyet előkelő közönség foglalt el. Shylockot mutatta be ezáltal másodszer mostani vendégzereplése alatt a hatalmas tehetségű olasz művész, akinél minden szavát, minden arcomozulát ma is feszülten érdeklődéssel leste a közönség. A megrázó momentumokban gazdag alakításnak erős volt a hatása, amelynek mértékét ma is a tömeges kihívások adhatják meg. A három felvonás után husznál is többször jelent meg Novelli a tapsokra s a vasfüggönynek is kemény ostromot kellett egy ízben kiállania.

Vendégzereplés a Népszínházban. *Fedák Sári*, a pozsonyi színház tagja, akinek népszínházi vendégzerepléséről már tettünk említést, szerdán fog fellépni a *Toledad* című szerepében.

Hangverseny. A II. kerületi főiskola Vörösmarty-Köre vasárnap délelőtt jól sikerült matiné rendezést az intézet dísztermében előkelő hallgatóság előtt. A program kilenc számból állott, és a közreműködők közül különösen kitűnt ifjabb *Arányi Emil*, aki Sehumán szonátáit fényes technikával zongorázta, *Harris Ervin*, aki *Habay Csárdajeleneteiből* adott elő hegedűn több részletet. *Gere József*, aki a *Cünder* című monológot szavalta és *Nagy András*, aki a *Kornevilág* költszetéről értekezett.

A hetven éves Goldmark. Goldmark Károly születésének hetven éves fordulóját, amely tudvalevőleg e hónap 18-ikán lesz, *Gmundenben* fogja ünnepelni családja körében. Egy bécsi újság értesülése szerint az udvari opera csak 26-ikán fogja diszelőással ünnepelni az évfordulót, mert csak erre a napra készülnek el a *Tücsök* a *tűzhelynél* című dalmű új betanulásával.

Novelli vendégjátéka. A világhírű olasz színművész fellépései iránt nyilvánuló nagy érdeklődésre való tekintettel a *Vígshízház* igazgatósága felkérte *Novelli* Ermetét, hogy vendégzereplést meghosszabbítsa. *Novelli* vendégzereplésének műsora e szerint a következő lesz: Hétfőn *A polgári halál* (*La morte civile*). Kedden: *Plautus Aulularia* o *la pentola d'oro* (*Az aranyserle*) című színműve, mely régi római arab a *Molière* fővénységének szolgált mintaképpel; *Plautus* darabját a *Felvonások* című új monológ; és *Bracco Don Pietro Caruso* című drámájá követi, szerdán *Novelli* czuttal először mutatkozik be új darabban és pedig *Valabrègue Mia moglie non la chic* (*A feleségem nem sikkes*) című kacagató bohózatban, csütörtökön bucsuelőadásul a *Fapa Lebonnard* című dráma kerül színrre, amelyben *Novelli* nálunk első szenzációs sikerét aratta.

A Nemzeti Színház premiérje. A Nemzeti Színházban ebben az évában utolsó ujdonsága, *Fenültek Juliette válópöre* című régibb keletű drámája, jövő pénteken kerül bemutatásra. A darab főszerepeit *Cs. Alsóghy Irma*, *K. Hegyesi Mari*, *Gyenes Császár* és *Mihályfi* játszzák.

Művész-est. A katolikus ifjúsági kör estéjén *Ságh József* tanár érdekes felolvasást tartott a *zenei hajlam fejlődéséről*. Az értekelet tartalmazta fejtegette, hogy a zenei hajlam mily különböző módon nyilvánkozik meg a legzsebb gyermekkorban és hogy a játéknak mily beolygása van a zenei érzetök kifejlődésére. A jeles értekezést zajosan megtapsolták. Az est közreműködői közül meg a *kis Berkovits Olga* tint ki temperamentum zongorajátékával.

Vidéki színesest. *Kolozsvárról* írják nekünk, hogy *Hegedűs Szerafin* kisasszonyt, az elhunyt *E. Kovács Gyula* tanítványát *Bölyönyi József* intendáns a *kolozsvári* Nemzeti Színházhoz szerződtette.

Jubiláris előadások a Népszínházban. A Népszínházban két nagyszerű darabja éri meg a hét folyamán jubileumi előadást. *Sidney Jones* operetteje, *A kis szökevény*, melynek novemberben volt a bemutatása, kedden e hó 15-ikén kerül színrre *őnvedészer*. A női főszerepekben *Hegyi Aranka*val, *Kéry Klára*val és *Károlnai Irénnel*. A férfiszerepeket mint eddig, *Némek József*, *Szirmai Imre*, *Kovács Mihály*, *Uyvári Károly* és *Szerdahelyi Ferenc* játszzák. Csütörtökön, e hó 17-én a *Szép Heléna* mostani reprikének *huzonötödik* előadása lesz. A címszerepet, mint az eddigi huszonnyegy előadásban, *Kéry Klára* játszza.

Uj kompozitók. *Pál Henrik* fiatal zeneszerzőnek ismét négy zeneműve jelent meg. Címük I. és II. Magyar ábránd, magyar téma változatokkal és 3 magyar tánckép. A dallamos zenei apróságoknak zongorapedagógusok is jó hasznát vehetik. A kompozitók *Mély Béla* kiadásában jelenek meg.

Vendégzereplés a Magyar Színházban. *Turcsányi Olga* ezen a héten folytatja vendég szereplését a Magyar Színházban. *Turcsányi* asszony holnap hétfőn lép fel a *Gyurkovics lányok* Micsinének a szerepében, amelylyel első ízben hódította meg a közönséget és a kritika elismerését. Ugyanekkor vendégzereplést *Palásthy Sándor*, a kissei Nemzeti Színház tagja, aki *Radványi Gidát* fogja játszani.

Batalle darabja. *Henry Batalilenak* *Enchantment* című négyfelvonásos színműve *Párisban* megbukott. A darabot *Hading* asszony, aki a főszerepet játszotta, sem tudta megmenteni.

Színmű női szerep nélkül. A *párisi* *Nouveauté* Théátreben tegnap volt első előadása *Verharen* Emil belga író *Le cloître* (A klastrom) című darabjának. A négyfelvonásos színmű a klastrom szomorú, rideg keretében játszódik és a darabnak egyetlen nőszerepe sincs. A francia közönségre a tulságosan szigorú, a vidámságot teljesen nélkülöző darab nem tett valami nagy hatást, pedig a fiatal szerző — akinek már jó neve van Franciaországban — sok erővel, költői emelkedettséggel és igazi művészettel írta meg munkáját. A *Cloître* a lelkismeretfurdalás tragédiája. Az egyik szerzetes tíz év előtt meggyilkolta apját és aztán őszinte megbánással a klastromba vonult. Tíz évi vezeklés nem tudta a lelkét lecsillapítani. Bevallja bűnét a rendfőnöknek, aki látva őszinte megbánását, megadja a bünbocsánatot. A gyilkos azonban ezzel nem éri be, bevallja bűnét a szerzetesek egész gyülekezeté előtt. De lelke nyugalmát ez se adja vissza és egy fiatal szerzetes biztatására elhatározta, hogy a világ előtt tesz vallomást. A klastrom templomának szőszékéről gyónja meg bűnét az összegyűlt híveknak. A szerzetesek e vallomás által kompromittálva látják rendjük jó hírnevét és a már kétszer feloldozott bűnöst kiutasítják a klastromból. A szerzetesek gyülekezete előtt tett vallomás és a templomjelenet a modern színműirodalomnak egyik legnagyszerűbb alkotása. E két igazán shakespearai jelenet azonban nem kárpótolja a darab többi részének egyhanguságát.

Hangverseny a Telefon Hírműködésben. Mivel az Operaházban ma este nincs előadás, a Telefon Hírműködés házi hangversenyt rendez az előzetők szórakoztatására. A hangverseny, mely fél kilenc óraor veszi kezdetét, közreműködőnek a következők: *Márvány Aranka*, *N. Kőszegi Jenny* és *Tóth Ilonka*, a budai szinkor tagja, urnök, *Antai Imre*, *Hegedűs Ferenc*, *Ney Bernát* és *Vendrey Ferenc* urak. — A hangverseny után érdekes híreket olvastak fel a szerkesztőség, azután tíz órától tizenegyig katonas- és cigányzene lesz hallható a Hírműködés kagylóján keresztül.

MŰVÉSZET.

□ **Az osztrák kormány a művészetért.** Az osztrák művészetre szép napok virradnak, a kormány — mint egy bécsi táviratunk jelenti — a legnagyobb gondtal kezdti ápolni a művészet érdekeit s bőkezűen siet lendíteni a művészek sorsán. A nemrég rendszeresített *Kunstrath*, amelyet modern szempontok szerint szerveztek, mai ülésén egész sor fontos, sőt élebevágó határozatot hozott. Köztük nevezetes az a határozat, hogy a kormány a modern művészet számára modern képtárat rendszeresít s ennek hajlékát nemokora díszes palotát épít. Egy másik határozat értelemben az osztrák kormányzatban oly központi hivatal szerveznek, amely az összes képművészeti ügyeket vezetni fogja. Ez a két intézkedés, párosulva a többivel, modern és szabad alapokon fogja fejleszteni az ujabban nekivirult osztrák művészetet. Bécsben az összes művészetkedvelő köröben nagy a lelkesedés, mert most már e modern szervezet biztosított uyujt arra, hogy a fejlődő tehetségeket a régi vaskalaposság nem fogja előlni.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ **Petőfi-Társaság.** Ma délelőtt 10 óraor tartotta a Petőfi-Társaság rendes havi felolvasó-ülését az Akadémia kis termében, az utolsó a nyári szünet előtt. Az első felolvasó *Bartók Lajos* alelnök volt, ki *Szana Tamásnak* *Munkácsy művésze* című aktuális tanulmányát olvasta fel, egy részletét a jeles műszetikusnak saját alatt levő *Száz év a művészet történetében* című diszmunkájából.

A század nagy festőművészei között — így szól az értekezés — egy sincs, aki a mi *Munkácsy Mihály*unkkal tehetségének megrázó erejét, közvetlenségét és sokoldalúságát illetőleg versenyezhetne. *Krisztus*-ához hasonló lényességű művet *Rembrandt* korá óta nem mutathat fel a művészetek története. Sorra ismerteti *Munkácsy* képeit, jellemzi művészetét, egyéniségét. Majd ráter a mester utolsó nagy alkotására a „*Honfoglalás*”-ra, amely *Munkácsy* egyik életirója szerint az igazi, legjobb képe. Aztán szomorú balálról szól s tanulmányát így végzi: Az ilyen lángelmék magukban allanak, nem tükrik meg a másokkal való összehasonlítgatást, mert igazában csak magukhoz hasonlítanak. *Munkácsy* csak egy volt, csakis egy. Az érdekes felolvasást zajosan megtapsolták.

Utána *Somló Sándor* r. t. szavalta el *Erdélyi Zoltánnak* lapunkban megjelent „*Budapest*” című gyönyörű költeményét.

A szép poemáért kijutott a taps bőven egy a szerzőnek, mint a remekül szavalónak. Majd *Pap Zoltán* r. tag olvasta fel *Fülöp Áron* vendég „*Sötét órák*” című költeményét, szintén nagy hatást keltve. Egy szomorú, meghasonlott lélek gondolatait írja le, mely többször hasonlóan kiált fel:

... Látom bár fenn a magas égen
A bizató fényt, csillagot:
Nem bízok már a csillagokban,
Tagadom a feltámadást!

A következő megkapó, szép strófiával végzi:

„Ti hangos, lármas ajkak,
Ti ujjongó szívek,
A zajnok, nevetésnek
Többé már nem hiszek.
Az ajk csak akkor igaz,
Ha néma, hangtalan,
S csak az a szív őszinte,
Amelynek gyásza van.”

Végül *Hatala Péter* r. tag olvasott fel egy igen érdekes történetet, mely nem volt híján kacagató részleteknek sem „*II. Szilveszter pápa* regényes életrajza” címen.

Aból az alkalomból, hogy a magyar zárándokok lekeresték Rómát, felolvasó is ellátogat II. Szilveszter pápa sírjához, ki szintén 900 éve aluszza örök álmát, s kinek csontjai folytonos esőörömpölést hallatnak, mi az ég papának közeleg halálát jelentenek. E esőörömpölés történetét mondja el, melyet *Petrarca* a nagy olasz lantos is említett. De már *Martinus Polonus* is írta, hogy II. Szilveszter az ördög segítségével lett pápa. A *gemboursi Siegebart* szerint II. Szilveszter nem is számították a papák sorába, mert a „*leteke mestersége*” üzte s az ördög agyonverte. Szőbeszéd szerint az ördög megígértette vele, hogy lelkét odaadja neki, viszont az ő nagy hatalmi polara segíti. Azt is megmondta neki, hogy misézés közben fogja lelkét elrabolni. Történelmi valóság, hogy II. Szilveszter az oltárnál érte szélbűdés. Hirtelen halálát a nép Isten cepasának tekintette. Így keletkezett az ördög cimboraságának nevéje.

A felolvasást a közönség megjelente. Ezután zárt ülésre vonult vissza a társaság, hol elhatározta, hogy november 25-én Vörösmarty-ünnepet rendez a Vigadóban s e célból bizottságot küldött ki, melynek elnöke *Bartók Lajos*, előadója *Somló Sándor*, tagjai pedig *Endrődy Sándor* és *Jakab Odön* lettek.

○ **Össze-vissza.** Novellák és költemények. Irta **Bitt Gyula**, Aradon. A szerző neve már régen jó-hangzásu a magyar irodalomban. Novelláiban erős tehetség szólal meg, költeményei igazi poétalélekre vallanak. Pompás magyarsággal, érdekes és mély megfigyeléssel, ügyes mesészéssel mond el egy csomó bájos, apró történetet ebben az új kötetében.

○ **Igazságügyi igazgatás.** Biróságok, ügyvések és felügyeleti hatóságok számára rendkívül hasznos könyvet állított össze **Ajtódy Ede**, nagy-beeskerei királyi járásbíró. **Igazságügyi igazgatás** a könyv címe, hivatva van arra, hogy az igazságügyi hatóságok vezetői adminisztrációs feladataikról kimerítően tájékozassa. A vaskos kötet ára 14 korona, megrendelhető a szerzőnél Nagy-Beeskerekben.

○ **A fácska és fogoly vadászata.** Főnagy **József**, a kitűnő vadász, pompás kis könyvet írt *A fácska és fogoly vadászata, tenyésztése, hálával való fogása* címmel. Olvasmányos érdekes és tanulmányos becses ez a művecske, amelyet nem vadász ember is élvezettel olvashat. A könyvet, amelyet sikerült illusztrációk tarkítanak, **Főnagy József** vadásztársának, **Ludwich Gyulának** ajánlotta, **Bársony István** pedig szép előszót írt hozzá.

○ **Budapesti Cim- és Lakásjegyzék 1900-ra.** A szokott pontossággal ezúttal is megjelent ez a nagyon is hasznos fővárosi kézikönyv május elején. Az új kötet ismét tanuskodik fővárosunk rohamos fejlődéséről, mert jóval vastkosabb a tavalyinál. 1730 oldalra terjed s maga a lakásjegyzék 151.000 egyén vagy család lakását tünteti föl. A legmagasabb szám fővállása óta s tízezerrel több, mint a múlt évben. De nem ebben rejlik a becses a lakásjegyzéknek, hanem pontosságában, mert összes adatai ideiek. Nem kevésbé fontos része a könyvnek az ipari és kereskedelmi (VIII.) rész, amely ismét bővült s berendezésben javult. Ugyanezt mondhatjuk a többi részekről, a telekknévről és a hivatali tisztai címéről. Üzletvilágunknak pedig nagy szolgálatot tesz azaz, hogy most már évenként jelenik meg s így adatai mindig újak, megbízhatók. Kapható minden könyvkereskedésben és a Franklin-Társulat kiadóhivatásában, Budapesten, Egyetem-utca 4. szám. Ára a vaskos könyvnek 16 korona.

EGYESÜLETEK.

(Az izraelita kézmű- és földművelést egyet) ma délelőtt tartotta 58. évi rendes közgyűlést dr. **Neumann Armin** országgyűlési képviselő elnökelettel. Az 1899. évi jelentés és zárszámok előterjesztése kapcsán szóra jelentkezett **Köhner Zsigmond**, a pesti izraelita hitközség elnöke és utalva arra a hatalmas feladatra, melyet az egyesület a lefolyt évtized alatt vett, dr. **Neumann Armin** elnöknek, elnöksége tisztelettel fordulója alkalmánál a közgyűlés, valamint a pesti irt. hitközség nevében lelkes szavakkal a mondott közönetet és elismerést önzetlen és nemes iradozásával. Azután a választások eljerték meg s az elnöki tisztre dr. **Neumann Armin** országgyűlési képviselőt újól megválasztották. A választmány új tagjai lettek: **Berr Zsigmond**, **Fleischl Sándor**, **Kern Róbert** és **Wolner Lajos**. Majd a legutóbb felszabaldult kézművesnövendékeket s az egyleti növendékeket sorabol az önalósságra jutott kezdő mestereket mutatták be a közgyűlésnek, akikhez az elnök hazaiasszellemlű beszédet intézett. Végül 58 kézművesnövendéknek dr. **Schönberg Armin** és **Kramer Samu** alapítványból jutalomdíjakat osztottak ki.

Nyiltér.

**Az impregnált répamag
5-6 nap alatt kikel.**

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZEK.

§§ **Vitriol.** **Kápr** Julia úgy gondolta, hogy a kedvesét másképpen nem bilincselheti magához, mint csak úgy, hogy végig önti vitriollal s úgy elcsúfítja, hogy senkinek a világon nem fog teteszeni a legény. Így jutott **Nagy János** ahhoz a szörnyű furdóhoz, amely egy fél liter vitriolból volt összeöntve s úgy kimarta a szegény fiu arcát, hogy az még a tárgyaláson is felkötött orcaival tanuskodott féltékeny kedvese ellen. A tárgyaláson dr. **Gruber Lajos** királyi ügyész képviselte a vádhatóságot, dr. **Mózes László** pedig a védőt tiszteletteljesítette. A törvényszék enyhítő körülménynek vette a védő által föltart azon momentumot, hogy a vádlottat szerelmi szenvedélye ösztönlözte a merényletre és így csak *másfél esztendei börtönrre* ítélte **Kápr** Juliánát. Az ügyész megnyugodott az ítéletben, s védő föllebezett.

Kuria és esküdtbiróság.

— **Hammersberg Jenő** koronaugyész beszéde. —

Budapest, május 13.

A magyar királyi Kuria a minap foglalkozott **Hellebrand János** bünygyével, aki ember ölt. Egy szőlő-tolvajt lőtt le hátulról s ezért került a vádlottak padjára, de a fehértompli esküdtszék, amely előtt ügyét tárgyalta, *nem bünsnek* mondta ki, mire a törvényszék fölmentette. A kövadás képviselője az új bünyvádi rendtartás adta jogán semmisségi panaszszal élt s így került az ügy a Kuria elé, ahol **Hammersberg Jenő** koronaugyész nagyszabásu, mesteri fordulatokban gazdag és a szóbanforog elvi kérdés fontosságát nagy jogi tudással kidomborított beszédet tartott. A koronaugyész fenn tartotta a semmisségi panaszt, de nem habozott kijelenteni, hogy a jelen esetben nem talált törvényes alapot az esküdtbiróság ítéletének megváltoztatására. És álláspontját oly világosan, annyi meggyőző erővel fejtette ki, hogy a Kuria a semmisségi panaszt elvetette s az esküdtbirak fölmentő verdiktje alapján hozott ítéletet megerősítette. A koronaugyész nagyérdeklű beszédéből az alábbi részleteket közöljük:

Részemről elvitathatatlanok és kétségtelennek tartom, hogy törvényeink szerint a koronaugyész a Kuria előtt a kövadás képviselője s hogy e minőségben megilleti őt az a jog, hogy a kir. ügyész által bejelentett semmisségi panaszt fenntarthassa vagy visszavonhassa. Törvényeink a koronaugyészt világosan a kövadásról tisztelt megbízott ügyészhez tartják, a bünyben álló félnek mondják és ismerik el: s ha nem volna is a b. p. 430. §-a, mely e jogot kifejezetten megadja, törvényeink egyéb rendelkezéseiből is önként következnék, hogy a koronaugyész a kövadás felett azon a fokon és abban az alakban, amelyben az eléje kerül, éppúgy rendelkezik, mint a kir. ügyészi testület bármelyik más tagja, sőt még a legujabban létesített ügyészi megbízott is a maga fokon.

Ha a törvények rendelkezései és a Kuria több ízben kifejezése jutott állásfoglalása dacára még mindig azt vitatják némely írószaink s ezek között elismert tekintélyű kriminalisták is, hogy a koronaugyész nem képviseli a kövadásat s emelölv a kir. ügyészre semmisségi panaszt nem vonhatja vissza, hanem csupán csak véleményt mondhat felette mint *szavazat nélküli segédelőadó*: — ennek okát csak abban találhatom, hogy azok az urak nem a mi meghozott törvényeinkből vonták le s alakították meg véleményüket, hanem külföldi jogelméletekből s idegen államok törvényeiből akottak maguknak előzetesen képzolelet a koronaugyész hatásköréről, jogállásáról s most meghozott törvényeinkben ezen saját képzoleket igyekeznek föltalálni, azt akarják a törvénybe belé magyarázni, nem véve tekintetbe a hazánk s a legközelebb fekvő más államok viszonyainak oly szembeesőkülönbségeit sem, mint például az hogy míg Magyarország egységes állam, addig a német birodalom az igazságszolgáltatás tekintetében önálló államok szövetsége s Ausztriában is számolni kell az egyes koronatarományok egymástól eltérő viszonyaival, különféle jogfejlődésével.

A mellett azonban, hogy a koronaugyészt jogosítottak tartom a kir. ügyészre részéről bejelentett semmisségi panaszok visszavonására: e jog gyakorlásánál gondos megfontolást, nagy óvatosságot és tapintatosságot tartok szükségesnek. Vannak esetek, amelyekben a kérdés elvi jelentősége, az elterő jogi fölfogás lehetősége szükségossé teszi, hogy az ügy a kir. Kuria döntése alá bocsáttassék, mert csak ez lesz képes a közvélemény jogérzetét megnyugtató s csak ez van hivatva a judikatúrának irányt szabni. Ilyen esetekben a koronaugyész nem árna helyesen el, ha a semmisségi panaszt csupán azért, mivel az az ő jogi nézetével nem egyez meg, visszavonná s ezáltal az ügyet a legfelsőbb forum ítélezése aól elvonná. Kivált most, az új törvény hatályának kezdetén, a midőn a vitatható kérdések tekintetében a Kuria álláspontja még nem nyilvánult, törvényértelmező gyakorlata még meg nem állapodott, felelte kívánatos, hogy a különböző jogi fölfogások és megítélésnek tért engedő elvi jelentőségű kérdések a Kuria döntése alá bocsáttassanak.

A szóbanforog esküdtbirósági ítéletben s annak igazságosságában nehéz a fegyelmezett jogász észnek, a gyakorlott bírói judiciumnak megnyugodni. S mégis kénytelen vagyok kijelenteni, hogy nem találok törvényes alapot az ítélet megsemmisítésére.

A koronaugyész ezután részletesen mezeafolja

a kövadás képviselőjének alaki semmisségi okait, majd áttérve az anyagi semmisségi okokra, így folytatta:

Ami az ügyész részéről felhozott anyagi semmisségi okok illeti: mindenekelőtt konstátalom, hogy a bíróság ítélete az esküdték fölmentő határozatának teljesen megjelö, minölvölv az ítélet csakis az esküdték határozatával együtt lenne megsemmisíthető. Már pedig részemről annak a letetéséről, hogy a Kuria az esküdték alakilag szabályszerű fölmentő határozatával szemben, azt anyagi semmisségi okból megsemmisítse és az esküdték által fölmentett vádlottat bünsnek kimondva, elítélje, *egyáltalában kizártnak tartom*; mert a helyesen feltett kérdésekre hozott esküdtészeki vércikét mindig olyan ténymegállapításokat foglal magában, amelyeket a Kuria is kötelese elfogadni s alapul venni és mert a bünytet rendtartásnak azt a rendelkezését, mely szerint ha az esküdték szabályszerű határozatában a vádlottat nem bünsnek mondták ki, vagy a beszámítást kizáró okot állapították meg, a bíróság tartozik a vádlottat fölmenteni, a Kuria is kötelezőnek tartom.

Merőben ellenkezőnek az esküdtbiráskodás fogalmával, alapdokával, céljával, ha az esküdték által, kellően felderített tényállás alapján, az igazság érvényesülésének biztosítására a törvényben előírt alaki szabályok megtartásával, a törvények megfelelő s világosan szövegezett kérdésekre öntudatosan adott fölmentő válasz ellenére a felsőbb szakbíroság a vádlottat bünsnek mondhatná ki s elítélhetné. Ha törvényhozásunk jónak látta az esküdtbirósokos intézményt hazánkban meghonosítani: el kell viselnünk, el kell tűrnünk ennek minden következményét, még ha az egyes esetekben ellenkezők is a fegyelmezett és gyakorlott jogász fölfogással.

SPORT.

*. **Attila, Simoun.** Az előrefogadónak szomorúságot hozott ma délután a versenyterén egy kis plékát, amelyet a Jockey-Klub helyezett ki hivatalosan közszelemre. Arról értesíti a közönséget, hogy **Attilát** az alagi díjból, **Simoun** a Károlyi emlékversenyből törölte gazdájuk, gróf **Festetic** Tasziló. Mind a kettő óriás favoritja volt az illető versenyeknek; s így már most előre látható, hogy az alagi díjban **Incoroyable**, a Király-díj mai nyerője, a Károlyi emlékversenyben pedig a minap bemutatkozott **Primás II.** csikó: **Pandora** arat győzelmet.

*. **A Great Jubilee.** Kempton Park győpén híres verseny volt tegnap délután: a 2500 fontos **Great Jubilee** stakes. A verseny, mint táviratunk jelenti, az outsider **Sirenia**, Mr. L. Neumann lova nyerte meg **Methodist** és **Royal Flush** ellen, míg a favorit **The Gaffer** és **Saintantillan** helyezetlenül szaladtak. Futott még tíz ló. **Sireniára** harmincháromszoros pénzt adtak a bookmakerek.

A Király-díj.

— **Incoroyable** győzeleme. —

Ötödik nap.

— **A Budapesti Napló** tudósítójától. —

Budapest, május 13.

Hajdanta tavasz volt a Király-díj idején, napsugaras idő, amikor a versenyter nemcsak azért volt szép, mert a Király-díj öntött bele hangulatot, hanem mert tavassz üdéség, napsugár öntötte el azt a tarka világot, melyet löversenyterének s gyűtönőven budapesti sportközönségnek hívunk. Ma ez a szerencsésen sportközönség végig dideregte a Király-díjat; a fagyos szentek kegyetlen próbára tették a leglánglebb lelkü sportsmant is — talán csak azok melegedtek fel a finishben, akiknek **Incoroyable** volt a kedveltjük. **Incoroyable**, mely amikor **Glend'or**, **Fidatus** verter estek vissza a tömegbe, nyugodtan lépett elő, s nyulánk testével úgy szántotta végig a gyept, mintha rüpill volna a többiek előtt. **Galifard** és **Pridius** még tett egy kísérletet, hogy legalább a „helyet” megmentse, de a rush nem sikerült, mert a két Szemere dressz rüpill előre **Incoroyable** után: **Sternbuck** és **Sabri**, ók foglalták el a második és harmadik helyet.

Dandár, **Ganache**, **Mindig** és **Pardon** utódja tehát **Incoroyable** lett, amint mi előre megjósoltuk; de hogy olyan stílusban nyerjen, azt talán szerencsés gazdái gróf **Degenfeld Imre** és báró **Harkányi János** sem hitték. Hirtelen első favoritja lett a **Derbynek**, két-szeres pénzzel, még a német **Don Josét** is megelőzve, melyre háromszoros pénzt adnak a bookmakerek.

A Király-díj eredménye természetesen nagy szenzációt keltett, ha **Incoroyable** egyike is volt a favoritoknak. A szenzációs futast, a rossz idő dacára, tömérdék ember nézte, az olcsóbb helyeken tízezerrel több ember tolongott s a nagy tribún is ugyanolyan élénk volt, mint régebben, a „tavaszi” Király-díjak idején. Különösen az arisztokrácia hölgytagjai közül voltak sokan, a polgári sporting ladyket visszarászották a fagyos szentek.

De eltekintve a nap főversenyétől, különben is érdekesek voltak a versenyek, és sok tekintetben meghazudtolták a **lovak** hazugságáról elterjedt híre-

